

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (suurkoda)

14. november 2017*

Eelotsusetaotlus – Liidu kodakondsus – ELTL artikkel 21 – Direktiiv 2004/38/EÜ –
Soodustatud isikud – Topeltkodakondsus – Liidu kodanik, kes on saanud vastuvõtva liikmesriigi
kodakondsuse, säilitades oma päritoluriigi kodakondsuse – Liidu kodaniku kolmanda riigi kodanikust
pereliikme elamisõigus selles liikmesriigis

Kohtuasjas C-165/16,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division'i (Administrative Court) (kõrge kohus (Inglismaa ja Wales), Queen's Bench Division (halduskolleegium), Ühendkuningriik) 8. märtsi 2016. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 21. märtsil 2016, menetluses

Toufik Lounes

versus

Secretary of State for the Home Department,

EUROOPA KOHUS (suurkoda),

koosseisus: president K. Lenaerts, asepresident A. Tizzano (ettekandja), kodade presidendid R. Silva de Lapuerta, M. Ilešič, J. L. da Cruz Vilaça, J. Malenovský, E. Levits, C.G. Fernlund ja C. Vajda, kohtunikud J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev, S. Rodin, F. Biltgen, K. Jürimäe ja C. Lycourgos,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik I. Illéssy,

arvestades kirjalikku menetlust ja 15. mai 2017. aasta kohtuistungil esitatut,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- T. Lounes, esindajad: *barrister* P. Saini ja *solicitor* R. Matharu,
- Ühendkuningriigi valitsus, esindajad: M. Holt, C. Crane ja C. Brodie, keda abistas *barrister* D. Blundell,
- Hispaania valitsus, esindaja: V. Ester Casas,
- Poola valitsus, esindaja: B. Majczyna,

* Kohtumenetluse keel: inglise.

– Euroopa Komisjon, esindajad: E. Montaguti ja M. Wilderspin,
olles 30. mai 2017. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,
on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (ELT 2004, L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46).
- 2 Taotlus on esitatud Toufik Lounesi ja Secretary of State for the Home Department'i (siseminister, Ühendkuningriik) vahelises kohtuvaidluses T. Lounesile elamisloa väljastamisest keeldumise üle.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2004/38 põhjendustes 5 ja 18 on märgitud:
„(5) Et kõikide liidu kodanike õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil saaks kasutada vabaduse ja väärikuse objektiivseid tingimusi täites, tuleks see õigus anda ka nende pereliikmetele, sõltumata nende kodakondsusest. [...]
[...]
(18) Selleks et aidata kaasa integreerumisele selle vastuvõtva liikmesriigi ühiskonda, kus liidu kodanik elab, ei tohiks alalisele elamisõigusele pärast selle saamist enam mingeid tingimusi kehtestada.“
- 4 Direktiivi artiklis 1 on sätestatud:
„Käesoleva direktiiviga sätestatakse:
a) tingimused, mis reguleerivad liikmesriikide territooriumil vaba liikumise ja elamise õiguse kasutamist liidu kodanike ja nende pereliikmete poolt;
b) liidu kodanikele ja nende pereliikmetele alaline elamisõigus liikmesriikide territooriumil;
[...]"
- 5 Nimetatud direktiivi artikli 2 kohaselt:
„Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:
1) liidu kodanik – isik, kellel on mõne liikmesriigi kodakondsus;
2) pereliige:
a) abikaasa;

[...]

3) vastuvõttev liikmesriik – liikmesriik, kuhu liidu kodanik oma vaba liikumise ja elamise õiguse kasutamiseks liigub.“

6 Direktiivi 2004/38 artikli 3 „Soodustatud isikud“ lõikes 1 on ette nähtud:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõikide liidu kodanike suhtes, kes liiguvad liikmesriiki või elavad liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole, ja nende artikli 2 punktis 2 määratletud pereliikmete suhtes, kes on nendega kaasas või ühinevad nendega.“

7 Direktiivi artiklis 6 „Kuni kolmekuuline elamisõigus“ on ette nähtud:

„1. Liidu kodanikel on õigus elada teise liikmesriigi territooriumil kuni kolm kuud, ilma et nad peaksid täitma muid tingimusi või formaalsusi peale nõude omada kehtivat isikutunnistust või passi.

2. Lõike 1 sätteid kohaldatakse ka nende liidu kodanikuga kaasas olevate või ühinevate pereliikmete suhtes, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, kuid kellel on kehtiv pass.“

8 Selle direktiivi artikkel 7 „Üle kolmekuuline elamisõigus“ näeb lõigetes 1 ja 2 ette:

„1. Kõikidel liidu kodanikel on õigus elada teise liikmesriigi territooriumil kauem kui kolm kuud, kui:

- a) nad tegutsevad vastuvõttvas liikmesriigis töötajate või füüsilisest isikust ettevõtjatena või
- b) neil on enda ja oma pere jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi ja neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus või
- c)
  - nad on kantud mõne sellise era- või avalik-õigusliku õppeasutuse nimekirja, mis on vastuvõttvas liikmesriigis akrediteeritud või mida rahastatakse selle riigi õigusaktide või haldustavade põhjal, ja nende peamiseks eesmärgiks on õpingud, sealhulgas tööalane koolitus, ning
  - neil on vastuvõtva liikmesriigi üldine ravikindlustus ja nad kinnitavad asjaomasele liikmesriigi asutusele avalduses või mõnes muus enda valitud dokumendis, et neil on enda ja oma pereliikmete jaoks piisavalt vahendeid, et mitte koormata oma elamisperioodi ajal vastuvõtva liikmesriigi sotsiaalabisüsteemi, või

[...]

2. Lõikes 1 ette nähtud elamisõigus laieneb ka pereliikmetele, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, kuid kes on liidu kodanikuga vastuvõttvas liikmesriigis kaasas või ühinevad temaga, kui kõnealune liidu kodanik vastab lõike 1 punktides a, b või c nimetatud tingimustele.“

9 Direktiivi IV peatükis „Alaline elamisõigus“ olev artikkel 16 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Liidu kodanikud, kes on elanud vastuvõttvas liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat, saavad seal alalise elamisõiguse. Selle õiguse suhtes ei kohaldata III peatükis sätestatud tingimusi.

2. Lõiget 1 kohaldatakse ka nende pereliikmete suhtes, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, kuid on koos liidu kodanikuga elanud vastuvõttvas liikmesriigis seaduslikult ja pidevalt viis järjestikust aastat.

[...]

4. Kui alaline elamisõigus on omandatud, kaotatakse see üksnes juhul, kui vastuvõtvast liikmesriigist viibitakse eemal kaks järjestikust aastat.“

Ühendkuningriigi õigus

- 10 Direktiiv 2004/38 võeti Ühendkuningriigi õigusesse üle 2006. aasta määrusega sisserände kohta (Euroopa Majanduspiirkond) (Immigration (European Economic Area) Regulations 2006; edaspidi „2006. aasta määrus“). Selles määruses on mõiste „liidu kodanik“ asemel kasutatud mõistet „[Euroopa Majanduspiirkonna (EMP)] kodanik“.
- 11 Kõnealuse määruse esialgse redaktsiooni artiklis 2 esitatud määratluse kohaselt tähendas mõiste „EMP kodanik“ „kõiki EMP riigi kodanikke“, täpsustades, et Ühendkuningriik ei kuulu mõiste „EMP riik“ alla.
- 12 Kahe järjestikuse muudatuse järel, mis tehti 2012. aasta määrusega 2012/1547 sisserände kohta (Euroopa Majanduspiirkond) (muudatus) (Immigration (European Economic Area) (Amendment) Regulations 2012 (2012/1547); edaspidi „määrus 2012/1547“) ning seejärel 2012. aasta määrusega 2012/2560 sisserände kohta (Euroopa Majanduspiirkond) (2. muudatus) (Immigration (European Economic Area) (Amendment) (N° 2) Regulations 2012 (2012/2560), edaspidi „määrus 2012/2560“) sätestab 2006. aasta määruse artikkel 2:

„Mõiste „EMP kodanik“ tähistab EMP riigi kodanikku, kes ei ole samal ajal Briti kodanik.“

- 13 2006. aasta määruse artiklid 6, 7, 14 ja 15 võtavad Ühendkuningriigi õigusesse üle direktiivi 2004/38 artiklid 2, 7 ja 16.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 14 1996. aasta septembris liikus Hispaania naiskodanik P. N. Ormazabal Ühendkuningriiki, et seal õppida. Sellest ajast peale elab ta Ühendkuningriigis ning alates 2004. aasta septembrist töötab seal täistööajaga.
- 15 12. augustil 2009 sai ta naturalisatsiooni korras Briti kodakondsuse ja talle väljastati Briti pass, kuid ta säilitas samas Hispaania kodakondsuse.
- 16 2013. aastal tekkis tal suhe Alžeeria meeskodaniku T. Lounesiga, kes oli Ühendkuningriiki saabunud 20. jaanuaril 2010 kuuekuulise külastusviisiga ja jäänud õigusvastaselt sinna pärast selle aja möödumist. P. N. Ormazabal ja T. Lounes abiellusid religioosel talitusel 1. jaanuaril 2014 ning sõlmisid seejärel Londonis (Ühendkuningriik) 16. mail 2014 tsiviilabielu. Nad elavad sellest ajast peale Ühendkuningriigis.
- 17 T. Lounes esitas 15. aprillil 2014 siseministrile taotluse EMP kodaniku pereliikmena elamisloa saamiseks 2006. aasta määruse alusel.
- 18 Talle toimetati 14. mail 2014 kätte teade riigist väljasaatmise kohta ja teatele oli lisatud Ühendkuningriigist väljasaatmise otsus, kuna ta oli ületanud selles liikmesriigis viibimise lubatud kestust, eirates sisserändekontrolle.
- 19 Siseminister teavitas 22. mai 2014. aasta kirjaga T. Lounest otsusest jätta tema elamisloa taotlus rahuldamata, tuues ära ka rahuldamata jätmise põhjused. Kirjas oli sisuliselt märgitud, et tulenevalt 2006. aasta määruse artikli 2 muutmisest määrustega 2012/1547 ja 2012/2560 ei loeta P. N. Ormazabali enam „EMP kodanikuks“ esimesena nimetatud määruse tähenduses, sest ta oli saanud

12. augustil 2009 Briti kodakondsuse, ning seda tagajärge ei mõjuta asjaolu, et ta oli säilitanud ka Hispaania kodakondsuse. Niisiis ei saa ta enam Ühendkuningriigis kasutada nimetatud määrusest ja direktiivist 2004/38 tulenevaid õigusi. Seetõttu ei saa T. Lounes taotleda selle määruse alusel elamisluba EMP kodaniku pereliikmena.

- 20 Eelotsusetaotlusest selgub nimelt, et enne seda muudatust loeti selliseid Briti kodanikke nagu P.N. Ormazabal, kellel on ka mõne muu EMP liikmesriigi kodakondsus, erinevalt topeltkodakondsust mitte omavatest kodanikest 2006. aasta määruse artikli 2 tähenduses EMP kodanikeks ja nad said seega kasutada selle määrusega antud õigusi. Alates sellest muudatusest ei loeta neid kodanikke aga enam EMP kodanikeks ja seega ei ole neil enam vastavaid õigusi, mistõttu ei saa ka nende kolmandate riikide kodanikest pereliikmed enam tugineda sellest alusest lähtuvale elamisõigusele Ühendkuningriigis.
- 21 T. Lounes esitas käesoleva kohtuotsuse punktis 19 mainitud 22. mai 2014. aasta otsuse peale kaebuse eelotsusetaotluse esitanud kohtule.
- 22 Nimetatud kohus kahtleb, kas see otsus ning määrustega 2012/1547 ja 2012/2560 muudetud 2006. aasta määruse artikkel 2 on kooskõlas ELTL artikliga 21 ja direktiiviga 2004/38.
- 23 Ta täpsustab selle kohta, et määruse 2012/1547 seletuskirjast ning selle määruse ja määruse 2012/2560 põhjendustest ilmneb, et muudatus kõnealusesse artiklisse 2 tehti pärast 5. mai 2011. aasta kohtuotsust McCarthy (C-434/09, EU:C:2011:277), milles Euroopa Kohus leidis, et direktiiv 2004/38 ei ole kohaldatav liidu kodaniku suhtes, kes ei ole kunagi kasutanud oma õigust vabalt liikuda, kes on alati elanud oma kodakondsusjärgses liikmesriigis ja on ühtlasi ka teise liikmesriigi kodanik.
- 24 Käesoleval juhul aga ei ole vaidlust selles, et enne Briti kodakondsuse saamist kasutas P.N. Ormazabal oma liikumisvabadust ja omandas Hispaania kodanikuna direktiivi 2004/38 alusel elamisõiguse Ühendkuningriigis.
- 25 Selles kontekstis on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas õigus on siseministril, kes väidab, et P.N. Ormazabal on kaotanud õiguse tugineda Ühendkuningriigis direktiivile 2004/38 alates kuupäevast, mil ta sai selles liikmesriigis naturalisatsiooni korras kodakondsuse, või T. Lounesil, kes väidab, et P.N. Ormazabali tuleb Briti kodakondsuse saamisele vaatamata käsitada kõnealuse direktiivi artikli 3 lõike 1 tähenduses „soodustatud isikuna“, mistõttu ta võib selles liikmesriigis endiselt tugineda selle direktiiviga tagatud õigustele, võttes arvesse, et ta on säilitanud Hispaania kodakondsuse. Esimese variandi puhul ei oleks T. Lounesil liidu kodaniku pereliikmena sama direktiivi alusel Ühendkuningriigis tuletatud elamisõigust, samas kui teise variandi puhul tunnustataks tal selle õiguse olemasolu.
- 26 Sellega seoses on eelotsust taotleval kohtul ka küsimus, kas vastus oleks erinev sõltuvalt sellest, kas P.N. Ormazabal oli enne Briti kodakondsuse saamist omandanud Ühendkuningriigis alalise elamisõiguse direktiivi 2004/38 artikli 16 alusel, või oli tal sel hetkel ainult üle kolmekuuline elamisõigus mainitud direktiivi artikli 7 alusel. Nimelt vaidlevad põhikohtuasja pooled selle üle, mis liiki elamisõigus P.N. Ormazabalil enne naturalisatsiooni oli, ning see tuleb alles välja selgitada.
- 27 Neil asjaoludel otsustas High Court of Justice (England & Wales), Queen's Bench Division (Administrative Court) (kõrge kohus (Inglismaa ja Wales), Queen's Bench Division (halduskolleegium), Ühendkuningriik) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas juhul, kui Hispaania ja liidu kodanik:

- liigub direktiivist [2004/38] tulenevat vaba liikumise õigust kasutades Ühendkuningriiki ja
- elab direktiivi [2004/38] artiklist 7 või 16 tulenevat õigust kasutades Ühendkuningriigis ja

- saab seejärel Briti kodakondsuse, mille tulemusel on tal tema Hispaania kodakondsust arvestades topeltkodakondsus, ja
- abiellub mitu aastat pärast Briti kodakondsuse saamist kolmanda riigi kodanikuga, kellega ta elab Ühendkuningriigis,

saavad tema ja ta abikaasa mõlemad kasutada direktiivist [2004/38] tulenevaid õigusi artikli 3 lõike 1 tähenduses ajal, mil ta elab Ühendkuningriigis ning tal on nii Hispaania kui ka Briti kodakondsus?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 28 Sissejuhatuseks olgu märgitud, et vaatamata sellele, et eelotsusetaotluse esitanud kohus on oma küsimuses formaalselt piirdunud ainult direktiivi 2004/38 artikli 3 lõikele 1 tõlgenduse küsimisega, ei takista see asjaolu Euroopa Kohut esitamast talle kõiki liidu õiguse tõlgendamise juhiseid, mis võivad olla tarvilikud liikmesriigi kohtu menetluses oleva kohtuasja lahendamisel, olenemata sellest, kas see kohus neile oma küsimuses viitas või mitte (vt analoogia alusel kohtuotsus, 5.5.2011, McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, punkt 24 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 29 Käesoleval juhul tuleneb eelotsusetaotluses esitatud andmetest, et eelotsusetaotluse esitanud kohtul põhikohtuasjas tekkinud küsimused puudutavad mitte ainult direktiivi 2004/38, vaid ka ELTL artikli 21 lõiget 1.
- 30 Seetõttu tuleb esitatud küsimust mõista nii, et eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sellega sisuliselt teada saada, kas direktiivi 2004/38 ja ELTL artikli 21 lõiget 1 tuleb tõlgendada selliselt, et olukorras, kus liidu kodanik on kasutanud oma liikumisvabadust, liikudes muusse riiki kui oma kodakondsusliikmesriik ja elades seal selle direktiivi artikli 7 lõike 1 või artikli 16 lõike 1 alusel, ja on hiljem omandanud selle liikmesriigi kodakondsuse, säilitades samas ka oma päritolukodakondsuse, ning on mitu aastat hiljem abiellunud kolmanda riigi kodanikuga, kellega ta jätkuvalt elab selle liikmesriigi territooriumil, on sellel kolmanda riigi kodanikul õigus elada selle liikmesriigi territooriumil kas nimetatud direktiivi sätete või ELTL artikli 21 lõike 1 alusel.

Direktiivi 2004/38 tõlgendamine

- 31 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt on direktiivi 2004/38 eesmärk hõlbustada liidu kodanikele ELTL artikli 21 lõikega 1 vahetult antud individuaalse põhiõiguse liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil kasutamist ning seda õigust tugevdada. Direktiivi põhjenduses 5 on rõhutatud, et selleks, et kõnealuse õiguse kasutamisel oleks täidetud objektiivsed väärrikuse tingimused, tuleks see õigus anda ka nimetatud kodanike pereliikmetele, sõltumata nende kodakondsusest (kohtuotsus, 18.12.2014, McCarthy jt, C-202/13, EU:C:2014:2450, punktid 31 ja 33 ning seal viidatud kohtupraktika).
- 32 Direktiiv ei anna aga liidu kodaniku pereliikmetele, kes on kolmanda riigi kodanikud, eraldiseisvaid õigusi. Nõnda on õigused, mis kõnealuse direktiiviga neile isikutele on antud, tuletatud õigustest, mis liidu kodanikul on oma liikumisvabaduse kasutamise tõttu (vt selle kohta kohtuotsus, 18.12.2014, McCarthy jt, C-202/13, EU:C:2014:2450, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 33 Samas on Euroopa Kohus korduvalt selgitanud, et direktiivi 2004/38 sätete grammatilisest, süstemaatilise ja teleoloogilisest tõlgendamisest nähtub, et selle direktiivi ainus eesmärk on reguleerida liidu kodaniku sellistesse liikmesriikidesse sisenemise ja seal elamise tingimusi, mille kodanik ta ei ole, ning see ei saa olla aluseks liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodaniku

tuletatud elamisõigusele liikmesriigis, mille kodakondsus liidu kodanikul on (vt selle kohta kohtuotsused, 12.3.2014, O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, punkt 37, ja 10.5.2017, Chavez-Vilchez jt, C-133/15, EU:C:2017:354, punkt 53).

- 34 Direktiivi artikli 3 lõike 1 sõnastusest tuleneb nimelt esiteks, et selle direktiivi kohaldamisalasse kuuluvad ja sellega antud õigustega soodustatud isikud on kõik liidu kodanikud, kes liiguvad liikmesriiki või elavad liikmesriigis, „mille kodanikud nad ei ole“, ja nende artikli 2 punktis 2 määratletud pereliikmed, kes on nendega kaasas või ühinevad nendega (kohtuotsus, 12.3.2014, O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, punkt 38).
- 35 Teiseks käsitlevad direktiivi 2004/38 muud sätted, näiteks artikkel 6, artikli 7 lõiked 1 ja 2 ning artikli 16 lõiked 1 ja 2 liidu kodaniku elamisõigust ja tema pereliikmete tuletatud elamisõigust kas „teises liikmesriigis“ või „vastuvõtvast liikmesriigis“ (kohtuotsus, 12.3.2014, O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 36 Kolmandaks, kuigi selle direktiivi eesmärk on hõlbustada ja tugevdada liidu kodanike õiguse vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil kasutamist – nagu on selgitatud käesoleva kohtuotsuse punktis 31 –, ei muuda see tõsiasi, et see eesmärk puudutab nähtuvalt direktiivi artikli 1 punktist a selle õiguse kasutamise tingimusi (kohtuotsused, 5.5.2011, McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, punkt 33, ja 12.3.2014, O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, punkt 41).
- 37 Nõnda on Euroopa Kohus sedastanud, et kuivõrd rahvusvahelises õiguses kehtiva põhimõtte kohaselt ei saa riik keelata omaenda kodanikel oma territooriumile siseneda ja sinna jääda ning neil on seal seega tingimusteta elamisõigus, ei reguleeri see direktiiv liidu kodaniku elamist liikmesriigis, mille kodanik ta on. Seetõttu ei anna see direktiiv käesoleva kohtuotsuse punktis 32 viidatud kohtupraktikat arvestades ka liidu kodaniku kolmanda riigi kodanikust pereliikmetele tuletatud elamisõigust selle sama liikmesriigi territooriumil (vt selle kohta kohtuotsused, 5.5.2011, McCarthy, C-434/09, EU:C:2011:277, punktid 29, 34 ja 42, ning 12.3.2014, O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, punktid 42 ja 43).
- 38 Käesoleval juhul on selge, et Hispaania kodanik P. N. Ormazabal kasutas oma liikumisvabadust, liikudes ja jäädes elama liikmesriiki, mille kodanik ta ei olnud, kui ta 1996. aastal suundus Hispaaniast Ühendkuningriiki. Vaidlust ei ole ka selles, et ta oli „soodustatud isik“ direktiivi 2004/38 artikli 3 lõike 1 tähenduses ja et ta elas Ühendkuningriigis selle direktiivi artikli 7 lõike 1 tähenduses või – nagu tundub tunnistavat Ühendkuningriigi valitsus – artikli 16 lõike 1 tähenduses, vähemalt seni, kuni ta omandas naturalisatsiooni korras Briti kodakondsuse.
- 39 Nagu aga märkis kohtujurist oma ettepaneku punktides 48 ja 63, tõi kodakondsuse omandamine P. N. Ormazabali jaoks kaasa õigusliku seisundi muutumise nii liikmesriigi õiguse kui ka direktiivi seisukohast.
- 40 Alates sellest ajast elab P. N. Ormazabal nimelt liikmesriigis, mille kodakondsus tal on ja kus tal on seega tingimusteta elamisõigus käesoleva kohtuotsuse punktis 37 mainitud rahvusvahelise õiguse põhimõtte kohaselt.
- 41 Sellest järeldub, et alates Briti kodakondsuse omandamisest ei vasta P. N. Ormazabal enam direktiivi 2004/38 artikli 3 lõikes 1 toodud „soodustatud isiku“ mõistele, millele on viidatud käesoleva kohtuotsuse punktis 34. Lisaks ei reguleeri see direktiiv käesoleva kohtuotsuse punktides 36 ja 37 esitatud kaalutlusi arvestades enam ka P. N. Ormazabali elamist Ühendkuningriigis, sest see on tingimusteta.
- 42 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et direktiiv 2004/38 ei ole P. N. Ormazabali olukorrale enam kohaldatav alates hetkest, kui ta Ühendkuningriigis naturaliseeriti.

- 43 Seda järeldust ei väärta ei asjaolu, et P.N. Ormazabal kasutas oma liikumisvabadust, liikudes Ühendkuningriiki ja elades seal, ega asjaolu, et ta säilitas lisaks Briti kodakondsusele ka Hispaania kodakondsuse. Need kaks asjaolu ei muuda nimelt seda, et alates Briti kodakondsuse omandamisest ei ela P.N. Ormazabal enam „liikmesriigis, mille [kodanik ta] ei ole“ direktiivi artikli 3 lõike 1 tähenduses, ja et ta ei kuulu seetõttu enam selles sättes mainitud „soodustatud isikute“ hulka.
- 44 Käesoleva kohtuotsuse punktides 32 ja 37 viidatud kohtupraktikat arvestades ei kuulu selle mõiste alla ka tema kolmanda riigi kodanikust abikaasa T. Lounes, kellel ei ole Ühendkuningriigis seega tuletatud elamisõigust sama direktiivi alusel.

ELTL artikli 21 lõike 1 tõlgendamine

- 45 Kuna direktiiv 2004/38 ei anna sellises olukorras nagu T. Lounes olevale kolmanda riigi kodanikule tuletatud elamisõigust, siis tuleb kindlaks teha, kas sellise elamisõiguse saab siiski tuletada liidu kodakondsust käsitlevatest EL toimimise lepingu sätetest, täpsemalt ELTL artikli 21 lõikest 1, mis annab igale liidu kodanikule õiguse vabalt liikuda ja elada liikmesriikide territooriumil, kui aluslepingutega kehtestatud piirangutest ja tingimustest ei tulene teisiti.
- 46 Tuleb nimelt meelde tuletada, et Euroopa Kohus on teatavatel juhtudel leidnud, et liidu kodaniku pereliikmetest kolmanda riigi kodanikel, kellele direktiivi 2004/38 sätted ei anna tuletatud elamisõigust liidu kodaniku kodakondsusliikmesriigis, võib see õigus siiski olla ELTL artikli 21 lõike 1 alusel (vt selle kohta kohtuotsused, 12.3.2014, O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, punktid 44–50, ning 10.5.2017, Chavez-Vilchez jt, C-133/15, EU:C:2017:354, punkt 54).
- 47 Samamoodi nagu direktiiv 2004/38 ei anna ka viimati nimetatud säte sellisele kodanikule siiski eraldi elamisõigust, vaid ainult asjaomase liidu kodaniku elamisõigusest tuletatud elamisõiguse (kohtuotsused, 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punktid 66 ja 67, ning 12.3.2014, O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, punkt 36).
- 48 Niisiis eksisteerib liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodaniku tuletatud elamisõigus põhimõtteliselt üksnes siis, kui on vaja tagada, et see liidu kodanik saaks oma liikumisvabadust tõhusalt kasutada. Sellise tuletatud õiguse eesmärk ja põhjendatus seisneb tõdemuses, et selle õiguse tunnustamata jätmine võib eelkõige riivata liidu kodaniku liikumisvabadust ja talle ELTL artikli 21 lõikest 1 tulenevate õiguste kasutamist ja kasulikku mõju (vt selle kohta kohtuotsused, 8.11.2012, Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, punkt 68; 12.3.2014, O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, punkt 45, ja 13.9.2016, Rendón Marín, C-165/14, EU:C:2016:675, punktid 36 ja 73).
- 49 Käesoleval juhul tuleb märkida, et vastupidi sellele, mida sisuliselt väidab Ühendkuningriik, ei saa liikmesriigi sellise kodaniku olukorda, kes nagu P.N. Ormazabal on kasutanud oma liikumisvabadust, liikudes teise liikmesriigi territooriumile ja elades seal seaduslikult, samastada puhtalt liikmesriigi sisese olukorraga ainuüksi asjaolu tõttu, et see kodanik on selle elamise jooksul omandanud lisaks oma päritolukodakondsusele ka vastuvõtva liikmesriigi kodakondsuse.
- 50 Euroopa Kohus on nimelt juba leidnud, et seotus liidu õigusega on isikutel, kes on liikmesriigi kodanikud ja elavad seaduslikult teise liikmesriigi territooriumil, mille kodakondsus neil samuti on (vt selle kohta kohtuotsus, 8.6.2017, Freitag, C-541/15, EU:C:2017:432, punkt 34).
- 51 Nõnda saab P.N. Ormazabal, kellel on kahe liikmesriigi kodakondsus ja kes on liidu kodanikuna kasutanud õigust vabalt liikuda ja elada muu kui oma päritoluliikmesriigi territooriumil, tugineda selle staatusega kaasnevale õigustele, sealhulgas ELTL artikli 21 lõikes 1 sätestatud õigustele, ka nimetatud kahest liikmesriigist ühe vastu.

- 52 Õigused, mis sellest sättest liikmesriikide kodanikele tulenevad, hõlmavad õigust elada vastuvõtvas liikmesriigis tavalist pereelu, elades seal koos oma pereliikmetega (vt analoogia alusel kohtuotsus, 25.7.2008, Metock jt, C-127/08, EU:C:2008:449, punkt 62).
- 53 Asjaolu, et liikmesriigi kodanik, kes on liikunud teise liikmesriiki ja elab seal, omandab seejärel lisaks oma päritolukodakondsusele ka selle liikmesriigi kodakondsuse, ei tohi kaasa tuua sellest õigusest ilmajäämist, sest nii kaotaks ELTL artikli 21 lõige 1 oma kasuliku mõju.
- 54 Esiteks tähendaks see sellise kodaniku kohtlemist sarnaselt vastuvõtva liikmesriigi kodanikuga, kes ei ole sealt kunagi lahkunud, nii aga jäetaks arvesse võtmata asjaolu, et esimesena nimetatud kodanik on sinna liikmesriiki elama asudes kasutanud oma liikumisvabadust, ning asjaolu, et ta on säilitanud oma päritolukodakondsuse.
- 55 Liikmesriik ei tohi aga piirata teise liikmesriigi kodakondsuse omanisest tulenevaid tagajärgi, mille hulka kuuluvad selle kodakondsusega liidu õiguse alusel kaasnevad õigused, mis tekivad juhul, kui kodanik kasutab oma liikumisvabadust.
- 56 Teiseks tuleb rõhutada, et liidu kodanikule ELTL artikli 21 lõikega 1 antud õiguste, sealhulgas tema pereliikmete tuletatud õiguste eesmärk on muu hulgas soodustada asjaomase liidu kodaniku järkjärgulist integreerumist vastuvõtva liikmesriigi ühiskonda.
- 57 Selline liidu kodanik nagu P. N. Ormazabal, kes pärast seda, kui ta oma liikumisvabadust kasutades on liikunud vastuvõtva liikmesriigi territooriumile ja elanud seal mitu aastat kooskõlas direktiivi 2004/38 artikli 7 lõikega 1 või artikli 16 lõikega 1, omandab selle liikmesriigi kodakondsuse, soovibki selle liikmesriigi ühiskonda püsivalt integreeruda.
- 58 Tuleb nõustuda kohtujuristiga, kes juhtis oma ettepaneku punktis 86 tähelepanu sisuliselt sellele, et kui asuda seisukohale, et kodanik, kellele ELTL artikli 21 lõige 1 on liikumisvabaduse kasutamise tõttu andnud õigused, peab neist õigustest, sealhulgas õigusest elada vastuvõtvas liikmesriigis pereelu, loobuma põhjusel, et ta soovis selles liikmesriigis naturalisatsiooni teel selle riigi ühiskonda tihedamalt integreeruda, siis läheks see vastuollu nimetatud sättega taotletava järkjärgulise integratsiooni loogikaga.
- 59 Lisaks kaasneks sellega tagajärg, et liidu kodanikku, kes on kasutanud liikumisvabadust ja omandanud lisaks oma päritolukodakondsusele vastuvõtva liikmesriigi kodakondsuse, koheldaks pereelu suhtes vähem soodsalt kui liidu kodanikku, kes on samuti seda vabadust kasutanud, kuid kellel on ainult päritolukodakondsus. Nõnda väheneksid liidu kodanikul vastuvõtvas liikmesriigis olevad õigused eelkõige õigus elada pereelu kolmanda riigi kodanikuga sedamööda, kuidas ta vastuvõtva liikmesriigi ühiskonda integreerub ja sõltuvalt tema kodakondsuste arvust.
- 60 Eelnevast tuleneb, et liidu kodanikele ELTL artikli 21 lõikega 1 antud õiguste kasuliku mõju tagamiseks on nõutav, et sellises olukorras nagu P. N. Ormazabal olev kodanik saaks vastuvõtvas liikmesriigis jätkata sellest sättest tulenevate õiguste kasutamist ka pärast seda, kui ta on lisaks päritolukodakondsusele omandanud selle liikmesriigi kodakondsuse, täpsemalt et ta saaks elada pereelu oma kolmanda riigi kodanikust abikaasaga tänu abikaasale antavale tuletatud elamisõigusele.
- 61 Mis puudutab tuletatud elamisõiguse andmise tingimusi, siis need ei tohi olla rangemad tingimustest, mis on direktiiviga 2004/38 ette nähtud samasuguse elamisõiguse andmiseks liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodanikule, kui liidu kodanik on kasutanud oma õigust vabalt liikuda, asudes elama liikmesriiki, mille kodanik ta ei ole. Olgugi et see direktiiv ei reguleeri sellist olukorda, nagu on kirjeldatud käesoleva kohtuotsuse eelmises punktis, tuleb seda kirjeldatud olukorrale kohaldada analoogia alusel (vt analoogia alusel kohtuotsused, 12.3.2014, O. ja B., C-456/12, EU:C:2014:135, punktid 50 ja 61, ning 10.5.2017, Chavez-Vilchez jt, C-133/15, EU:C:2017:354, punktid 54 ja 55).

- 62 Kõiki eelnevaid kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2004/38 tuleb tõlgendada nii, et olukorras, kus liidu kodanik on kasutanud oma liikumisvabadust, liikudes muusse riiki kui oma kodakondsusliikmesriik ja elades seal selle direktiivi artikli 7 lõike 1 või artikli 16 lõike 1 alusel, ja on hiljem omandanud selle liikmesriigi kodakondsuse, säilitades samas ka oma päritolukodakondsuse, ning on mitu aastat hiljem abiellunud kolmanda riigi kodanikuga, kellega ta jätkuvalt elab selle liikmesriigi territooriumil, ei ole sellel kolmanda riigi kodanikul kõnealuses liikmesriigis tuletatud elamisõigust nimetatud direktiivi sätete alusel. Siiski võib ta niisuguse elamisõiguse saada ELTL artikli 21 lõike 1 alusel tingimustel, mis ei tohi olla rangemad nendest, mis on direktiiviga 2004/38 ette nähtud samasuguse elamisõiguse andmiseks liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodanikule, kui liidu kodanik on kasutanud oma õigust vabalt liikuda, asudes elama liikmesriiki, mille kodanik ta ei ole.

Kohtukulud

- 63 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (suurkoda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ tuleb tõlgendada nii, et olukorras, kus Euroopa Liidu kodanik on kasutanud oma liikumisvabadust, liikudes muusse riiki kui oma kodakondsusliikmesriik ja elades seal selle direktiivi artikli 7 lõike 1 või artikli 16 lõike 1 alusel, ja on hiljem omandanud selle liikmesriigi kodakondsuse, säilitades samas ka oma päritolukodakondsuse, ning on mitu aastat hiljem abiellunud kolmanda riigi kodanikuga, kellega ta jätkuvalt elab selle liikmesriigi territooriumil, ei ole sellel kolmanda riigi kodanikul kõnealuses liikmesriigis tuletatud elamisõigust nimetatud direktiivi sätete alusel. Siiski võib ta niisuguse elamisõiguse saada ELTL artikli 21 lõike 1 alusel tingimustel, mis ei tohi olla rangemad nendest, mis on direktiiviga 2004/38 ette nähtud samasuguse elamisõiguse andmiseks liidu kodaniku pereliikmest kolmanda riigi kodanikule, kui liidu kodanik on kasutanud oma õigust vabalt liikuda, asudes elama liikmesriiki, mille kodanik ta ei ole.

Allkirjad